

SOCIETAL

EFECTELE ECONOMICE SI SOCIALE
ALE
**MIGRAȚIEI ASUPRA
COPILOR RAMAȘI ACASA**

STUDIU EXPERIMENTAL

INSTITUTUL NAȚIONAL DE
STATISTICĂ
NATIONAL INSTITUTE OF STATISTICS

**INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ
INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI**

Coordonatorii ediției:

Silvia PISICĂ - Institutul Național de Statistică
Speranța ȚIBU - Institutul de Științe ale Educației

Autori:

Lavinia Elena BĂLTEANU - Institutul Național de Statistică
Ruxandra MOLDOVEANU - Institutul Național de Statistică
Laura ICHIM - Institutul Național de Statistică
Alina DOBRESCU - Institutul de Științe ale Educației

Tehnoredactare și machetare:

Bogdan Alexandru GREABU - Institutul Național de Statistică
Monica APOSTOL - Institutul Național de Statistică

Pre-press și tipărire:

Institutul Național de Statistică

Coordonatori:

Vitty-Cristian CHIRAN - Institutul Național de Statistică

Pre-press:

Laurențiu MUNTEANU - Institutul Național de Statistică

© **Foto:** Vitty-Cristian CHIRAN; @Serif

Publicația electronică pe CD-rom:

Claudia URUC - Institutul Național de Statistică

Coperta: Alexandru POPESCU - Institutul Național de Statistică

Institutul Național de Statistică
B-dul Libertății 16, sect. 5, București
Telefon: 0 2 1 3 1 7 7 7 7 0
Fax: 0 2 1 3 1 2 4 8 7 5
e-mail: romstat@insse.ro
<http://www.insse.ro>

© INS 2018

Reproducerea conținutului acestei publicații, integrală sau parțială, în forma originală sau modificată, precum și **stocarea** într-un sistem de regăsire sau **transmiterea** sub orice formă și prin orice mijloace **sunt interzise** fără autorizarea scrisă a **Institutului Național de Statistică**.

Utilizarea conținutului acestei publicații, cu titlu explicativ sau justificativ, în articole, studii, cărți este autorizată numai cu **indicarea clară și precisă a sursei**.

Vă rugăm
RECICLAȚI

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ (București)**

Efectele economice și sociale ale migrației asupra copiilor rămași acasă : studiu experimental/
Institutul Național de Statistică. - București :
Editura Institutul Național de Statistică, 2018

ISBN 978-606-8590-14-1

316

ISBN 978-606-8590-14-1

Tiraj: 50

Tipărit la Editura Institutului Național de Statistică

Institutul Național de Statistică
Institutul de Științe ale Educației

**EFECTELE ECONOMICE ȘI SOCIALE
ALE MIGRAȚIEI ASUPRA COPIILOR
RĂMAȘI ACASĂ**

- Studiu experimental -

2018

Cuprins

I. CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE	5
II. SURSE DE DATE	6
III. PRECIZĂRI METODOLOGICE	7
IV. ANALIZA DATELOR DISPONIBILE	9
1. Analiza datelor din surse administrative	9
2. Analiza datelor din surse statistice	17
V. LIMITĂRI ALE STUDIULUI	22
VI. CONCLUZII	23
VII. GLOSAR DE TERMENI ȘI ABREVIERI	25
VIII. BIBLIOGRAFIE	25
ANEXE - TABELE CU DATE	26

I. CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE

Migrația pentru munca în străinătate este unul dintre fenomenele care afectează puternic atât societatea, cât și economia țării. În multe dintre aceste situații, sunt afectați și copiii, iar fenomenul copiilor rămași acasă în urma plecării părinților la muncă în străinătate a dus la implicarea autorităților prin intermediul unor prevederi legislative direct orientate asupra acestei problematice.

Protecția copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate, la nivel național, este reglementată în principal prin *Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului*, modificată și completată prin *Legea 257/2013*. Anexa 1 a *Hotărârii de Guvern 691 din 2015 privind Procedura de monitorizare a modului de creștere și îngrijire a copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate și a serviciilor de care aceștia pot beneficia*, completează cadrul legal, venind cu precizări detaliate cu privire la colectarea datelor despre acest grup vulnerabil și la intervenția autorităților locale în sprijinul lor.

În acest context, serviciile publice de asistență socială organizate la nivelul municipiilor și orașelor realizează activitatea de prevenire a separării copilului de familia sa și identifică și evaluează situațiile care impun acordarea de servicii și/sau prestații pentru prevenirea separării copilului de familia sa.

Din perspectiva asigurării dreptului la educație, alături de Inspectoratele Școlare Județene (ISJ), Centrele Județene de Resurse și Asistență Educațională (CJRAE) au rol activ în monitorizarea elevilor cu părinți plecați în străinătate și în oferirea de servicii de susținere pentru acești copii și pentru unitățile de învățământ care îi școlarizează.

La nivel european, reglementările urmăresc monitorizarea întregului fenomen al migrației internaționale și nu în particular situația acelor emigranți ai căror copii rămân în țară. Astfel, *Regulamentul (CE) nr. 862/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind statisticile comunitare din domeniul migrației și protecției internaționale* impune obligativitatea statelor membre UE de a calcula indicatori de migrație conform unor criterii bine stabilite, fără însă a conține prevederi referitoare la componența familiei acestora. Acest cadru de politici și măsuri de sprijin pare însă să nu reușească decât parțial să răspundă în prezent tuturor nevoilor copiilor cu părinții plecați în străinătate. Amploarea fenomenului contrastează cu resursele insuficiente, umane și financiare, pe care statul sau diferite entități private sau din societatea civilă le mobilizează în prezent.

O mai bună înțelegere a acestui fenomen va permite o definiție mai exactă a diferitelor arii de intervenție necesare și, implicit, a resurselor suplimentare ce trebuie alocate pentru a diminua efectele negative în plan psihologic, educațional sau al sănătății. Prezentul studiu experimental realizat de Institutul Național de Statistică și Institutul de Științe ale Educației deschide drumul către un astfel de demers și oferă tuturor celor interesați date calitative și cantitative relevante.

În egală măsură, acest studiu urmărește să atragă atenția decidenților asupra implicațiilor profunde ale acestui fenomen și asupra nevoii unor măsuri integrate de intervenție.

II. SURSE DE DATE

Datele disponibile care au stat la baza elaborării studiului privind „Efectele economice și sociale ale migrației asupra copiilor rămași acasă” provin pe de o parte din surse **administrative** și pe de altă parte din surse **statistice**.

Din surse administrative, prin intermediul Institutului de Științe ale Educației (ISE), s-au colectat date de la 31 de Centre Județene de Resurse și Asistență Educațională (CJRAE) din totalul celor 41 existente la nivelul țării.

Din surse statistice, s-au utilizat:

- date statistice oficiale, produse de INS, privind fluxurile anuale de emigranți și imigranți în conformitate cu definițiile pentru migrația internațională temporară de lungă durată reglementată de *Regulamentul (CE) nr.862/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind statisticile comunitare din domeniul migrației și protecției internaționale*;
- date anuale (2016 și 2017) din Ancheta forței de muncă în gospodării (AMIGO), cercetare derulată de Institutul Național de Statistică. Trebuie menționat aici că ancheta are drept obiectiv evaluarea situației existente pe piața forței de muncă din România (evoluția fenomenelor de ocupare, șomaj și inactivitate) și nu estimarea indicatorilor specifici domeniului migrației internaționale. Cu toate acestea, în chestionarele anchetei se colectează și unele informații despre persoanele plecate temporar în străinătate, în măsura în care membrii familiei rămași acasă îi consideră a face, în continuare, parte din gospodărie.

În aceste condiții, deși imaginea pe care o oferă asupra fenomenului migrației internaționale și asupra temei studiului „Efectele migrației externe asupra copiilor ramași acasă” este doar parțială, ancheta poate furniza câteva detalii notabile referitoare la acest subiect. Cercetarea se realizează în baza Regulamentului (CE) nr. 577/98 al Consiliului din 9 martie 1998 privind organizarea unei anchete prin sondaj asupra forței de muncă din Comunitate, cu modificările ulterioare și furnizează date comparabile la nivelul Uniunii Europene.

III. PRECIZĂRI METODOLOGICE

În ceea ce privește **datele din surse administrative**, acestea provin în principal de la Centrele Județene de Resurse și Asistență Educațională (CJRAE), colectate în baza prevederilor legale în vigoare. Colectarea datelor disponibile din surse administrative s-a derulat în perioada iulie-august 2018 și a avut ca scop identificarea tipurilor de date existente și a tipurilor de activități la nivelul CJRAE din România dedicate copiilor ai căror părinți sunt plecați (la muncă) în străinătate.

Metodologia de cercetare a avut în vedere un demers de analiză cantitativă și calitativă a datelor/documentelor colectate.

În ceea ce privește **datele din surse statistice**, acestea provin din domeniul statisticilor sociale.

Datele statistice privind fluxurile anuale de emigranți și imigranți

Institutul Național de Statistică calculează și diseminează fluxuri anuale de emigranți și imigranți, conform criteriilor de reședință obișnuită și pragului de 12 luni de absență/prezență pe teritoriul României, adică prin aplicarea criteriilor pentru determinarea migrației internaționale temporare de lungă durată.

Institutul Național de Statistică estimează datele privind migrația internațională în baza unei metodologii, elaborată și avizată de Comitetul de Avizare Metodologică, în conformitate cu cerințele regulamentelor europene în domeniu. Conform acestei metodologii, pe deplin armonizată la conținutul legislației europene din domeniu, sunt uzitate următoarele definiții:

- fluxurile anuale de emigranți reprezintă numărul de persoane care își schimbă reședința obișnuită de pe teritoriul României pe teritoriul altui stat, pentru o perioadă de 12 luni și peste. Cu alte cuvinte, fluxul de emigranți, estimat pentru un anumit an, cuprinde persoanele care pleacă din țară și nu se mai întorc în România, cel puțin 12 luni;
- fluxurile anuale de imigranți reprezintă numărul de persoane care își schimbă reședința obișnuită de pe teritoriul altui stat pe teritoriul României, pentru o perioadă de minim 12 luni. Cu alte cuvinte, fluxul de imigranți, estimat pentru un anumit an, cuprinde persoanele care vin în România și locuiesc aici cel puțin 12 luni. *Aici semnalăm o situație specifică regulamentelor care guvernează statisticile oficiale europene: se consideră imigranți și persoanele de cetățenie română, care se întorc în România pentru o perioadă de cel puțin un an, după ce au petrecut mai mult de 12 luni într-o altă țară.*

Datele statistice din Ancheta forței de muncă în gospodării (AMIGO)

Concepută ca sursă importantă de informații intercenzitare asupra forței de muncă, "Ancheta asupra forței de muncă în gospodării" se realizează trimestrial, ca o cercetare continuă, permițând astfel obținerea de date trimestriale și anuale.

Ancheta se realizează pe un eșantion aleator de locuințe, reprezentativ la nivelul țării și pe regiuni, utilizându-se un plan de sondaj în două trepte. Planul de sondaj s-a bazat pe construirea, în prima treaptă, a Eșantionului Multifuncțional de Zone Teritoriale (eșantionul "master" EMZOT) constituit din 792 centre de cercetare (unități primare de eșantionare), repartizate în toate județele și sectoarele Municipiului București. EMZOT a fost realizat pe baza datelor de la Recensământului Populației și Locuințelor din martie 2011. Volumul eșantionului extras în a doua treaptă de sondaj este de 28512 de locuințe/trimestru (114048 locuințe), cu toate gospodăriile care le compun.

Datele sunt colectate prin metoda interviului față-în-față. Înregistrarea informațiilor în chestionarele anchetei se realizează prin interviuarea persoanelor de 15 ani și peste, la domiciliu, în gospodăriile incluse în cercetare.

Intră în sfera de cuprindere a anchetei doar persoanele cu reședința obișnuită pe teritoriul României¹. Pentru persoanele plecate din gospodărie în străinătate pentru o perioadă de 12 luni sau mai mare, se colectează doar un set sumar de informații (sex, vârstă, relații de rudenie cu alți membri ai gospodăriei, nivel de instruire). Aceste persoane nu fac parte din populația rezidentă, nu intră în sfera de cuprindere a anchetei și nici nu sunt cuprinse în estimările oficiale ale anchetei. Persoanele prezente, plecate în altă localitate din țară, precum și cele plecate în străinătate pentru o perioadă mai mică de 12 luni, fac parte din populația rezidentă, iar pentru acestea este disponibil întreg setul de informații colectate în mod normal prin anchetă.

Din cele de mai sus, se poate vedea că o bună parte din datele utilizate în această lucrare au caracterul unor informații reziduale, ele fiind colectate nu pentru a calcula indicatorii statistici oficiali, ci pentru o corectă aplicare a criteriilor utilizate în delimitarea sferei de cuprindere. Cu toate acestea, acest set de date oferă informații utile pentru caracterizarea fenomenului analizat.

¹ Persoane care locuiesc pe teritoriul țării pentru o perioadă de 12 luni și peste

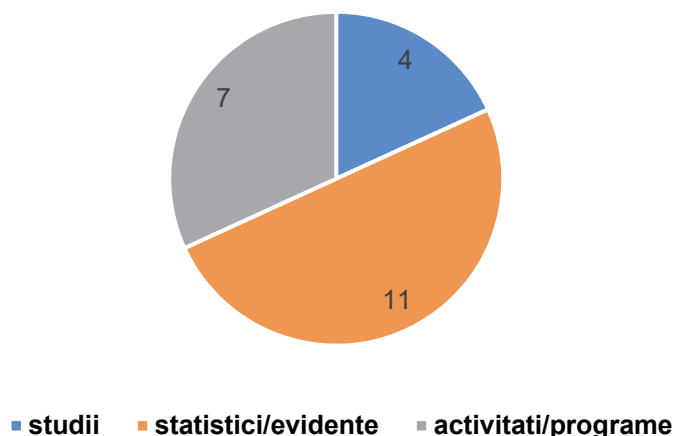
IV. ANALIZA DATELOR DISPONIBILE

1. Analiza datelor din surse administrative

Din totalul celor 41 de CJRAE existente la nivelul țării, un număr de 31 de CJRAE au răspuns în timpul convenit solicitării de a furniza date și alte informații relevante privind situația copiilor cu părinți plecați în străinătate. Dintre acestea:

- 64,52% (20 CJRAE) au transmis documente sau *link*-uri cu cercetări, studii, articole, statistici/evidențe sau programe/activități pentru copiii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate;
- 35,48% (11 CJRAE) au menționat că nu dețin date statistice/studii/programe recente cu privire la copiii cu părinți plecați în străinătate.

Figura 1. Numărul tipurilor de date transmise de CJRAE

Sursa: Institutul de Științe ale Educației (ISE), pe baza datelor furnizate de CJRAE

Din analiza datelor furnizate de Centre, observăm faptul că **la sfârșitul anului 2017**, un număr de 94896 copii din România au unul sau ambii părinți plecați în străinătate, iar 17425 copii sunt afectați de migrația ambilor părinți. În ceea ce privește distribuția pe județe, datele din luna iunie 2017 ne arată că regiunea cu cei mai mulți copii cu părinți plecați, aflați în atenția autorităților, este cea de Nord-Est, cu un total de 31576 copii (în special județele Suceava – 9097 copii, Iași – 5529 copii, Bacău – 5160 copii și Neamț – 4636 copii), urmată de Sud-Est cu 16035 copii (în special județele Galați – 6174 copii, Constanța – 3661 copii și Vrancea – 2648 copii) și de Sud-Muntenia, cu un total de 12896 de copii cu părinți plecați

cuprinși în evidențele oficiale (aflați cu precădere în județele Prahova – 4897 copii, Dâmbovița – 2727 copii și Argeș – 2594 copii).

Pentru anul școlar 2017-2018 au oferit date statistice un număr de 12 județe (București, Brașov, Covasna, Dâmbovița, Giurgiu, Hunedoara, Iași, Ilfov, Olt, Prahova, Satu Mare, Vaslui), iar 4 județe (Cluj, Hunedoara, Iași, Satu Mare) au oferit date statistice pentru anul școlar 2016-2017. Cele 12 județe care au oferit date pentru anul școlar 2017-2018 au declarat un total de 42550 de copii cu părinți plecați în străinătate.

Datele transmise de județele Brașov, Cluj și Covasna nu au avut un caracter sistematic, fiind în principal extrase din rapoartele mediatorilor sau/și consilierilor școlari.

Tabelul 1. Numărul copiilor cu părinți plecați în străinătate, în anii școlari 2016-2017, 2017-2018

Date transmise de CJRAE	Număr cazuri în unitatea școlară (2016-2017)	Număr cazuri în unitatea școlară (2017-2018)
București		4716
Brașov		2207
Covasna		953
Cluj	4314	
Dâmbovița		4327
Giurgiu		1840
Hunedoara	4387	2986
Iași	15279	11573
Ilfov		133
Olt		3271
Prahova		642
Satu Mare	4077	3559
Vaslui		6343

Sursa: Institutul de Științe ale Educației (ISE), pe baza datelor furnizate de CJRAE

Analiza distribuției numărului de copii cu părinți plecați în străinătate evidențiază diferențe mari între județe în ceea ce privește efectivele de elevi raportate, acestea situându-se între un minim de 133 (județul Ilfov) și un maxim de 11573 (județul Iași).

Pe medii de rezidență, distribuția copiilor cu părinți plecați în străinătate a fost prezentată în cazul a 5 județe, respectiv Dâmbovița, Hunedoara, Iași, Satu Mare și Vaslui.

Tabelul 2. Numărul copiilor cu părinți plecați în străinătate pe medii de rezidență

Date transmise de CJRAE	Număr cazuri în unitatea școlară (2017-2018)	
	Rural	Urban
Dâmbovița	3351	976
Hunedoara	333	2653
Iași	5136	6437
Satu Mare	2991	568
Vaslui	2787	3556

Sursa: Institutul de Științe ale Educației (ISE), pe baza datelor furnizate de CJRAE

Analiza distribuției numărului de copii pe medii de rezidență evidențiază diferențe între județe. Astfel, în cazul județelor Dâmbovița și Satu Mare, observăm un număr semnificativ mai mare al copiilor din mediul rural comparativ cu cei din mediul urban, în timp ce în județul Hunedoara situația se inversează, numărului copiilor din mediul urban cu părinți plecați în străinătate fiind semnificativ mai mare în comparație cu copiii din mediul rural.

Cercetarea realizată la nivel județean oferă și o serie de date calitative, pornind de la studiile și rapoartele elaborate de Centrele Județene de Resurse și Asistență Educațională.

Astfel, din datele colectate, observăm faptul că în anul 2018 au fost elaborate 3 studii/rapoarte dedicate acestui fenomen (Iași, Vaslui, Hunedoara), în anul 2017 au fost elaborate 2 studii/rapoarte (Hunedoara și Iași), iar în anul 2016 un studiu (Iași). De asemenea, CJRAE Tulcea a transmis un studiu realizat în anul 2010 privind analiza comparativă a modului în care “fenomenul singur acasă” este perceput de către copiii aflați în această situație, de către cadrele didactice și de către tutorii copiilor. În general, studiile/rapoartele ce abordează direct această tematică prezintă:

- distribuția numerică și procentuală a copiilor cu părinți plecați în străinătate pe mediu de proveniență și nivel de învățământ (Iași, Hunedoara, Vaslui);
- distribuția pe sexe a copiilor/elevilor cu părinți plecați în străinătate (Hunedoara);
- distribuția numerică și procentuală a părinților plecați la muncă în străinătate, în funcție de tipul familiei/numărul membrilor și mediul de proveniență (Iași, Vaslui);
- evoluția numărului de elevi care au cel puțin un părinte plecat temporar la muncă în străinătate, pe ani școlari (Hunedoara, Vaslui);
- distribuția persoanelor care se ocupă de creșterea și îngrijirea copiilor, în urma plecării părinților la muncă în străinătate (Hunedoara, Vaslui).

La nivelul județului Iași, în perioada 2015-2018 a fost derulat un studiu multi-anual privind efectele migrației părinților la muncă în străinătate asupra copiilor.

Aceste studii au urmărit atingerea unor obiective de cercetare relevante atât din perspectiva înțelegerii dimensiunii acestui fenomen, cât și din perspectiva implicațiilor și a măsurilor de intervenție necesare la nivel județean:

- elaborarea unei baze de date cu elevii din a căror familie este plecat cel puțin un părinte în străinătate;
- analiza efectelor migrației părinților asupra adaptării școlare și sociale a elevilor;
- identificarea strategiilor de susținere educațională și psihopedagogică a copiilor ai căror părinți sunt plecați în străinătate.

Analiza a avut la bază datele transmise de unitățile de învățământ, cu sprijinul profesorilor consilieri școlari din rețeaua de cabinete de la nivelul județului Iași. Observăm că nu au fost colectate date de la părinții migranți, această limită a cercetării fiind întâlnită și în studiile realizate de alte CJRAE. Din discuțiile cu echipele de la nivel județean, principala explicație pentru această stare de fapt este atât dificultatea contactării părinților, cât și ratele foarte reduse de răspuns.

Principalele concluzii ale studiilor realizate la nivelul CJRAE Iași sunt următoarele:

- analiza dinamicii fenomenului migrației părinților la muncă în străinătate pe ultimii trei ani, indică un trend ușor descrescător al fenomenului;
- plecarea părinților la muncă în străinătate are influențe negative semnificative pentru copii, în special pentru cei din ciclul primar și gimnazial;
- dificultățile cu care se confruntă elevii cu părinți plecați pe care școlile le raportează cu cea mai mare frecvență sunt legate de scăderea randamentului școlar (fenomen definit în literatura internațională de specialitate ca *underachievement*), urmate de dificultățile de relaționare și cele de comunicare, tulburări de factură emoțională, comportamentale, adaptative, fiziologice, frecvență scăzută/absenteism. În zona altor tipuri de probleme, cadrele didactice identifică: incidentele în comunitate, dezinteresul/lipsa de motivație pentru studiu, hiperactivitatea, creșterea în greutate, apatie/tristețe accentuată, agresivitate/violență (verbală și fizică), probleme de concentrare a atenției ori lipsa de igienă și scăderea interesului pentru școală, în cazuri izolate conducând și la abandon școlar.

La nivelul județului județul Vaslui, pentru anii 2017-2018, cercetarea a fost realizată pe un eșantion de 45785 de elevi înscriși în învățământul preuniversitar (26006 din mediul urban, 19779 din mediul rural).

Rezultatele acestui studiu au evidențiat faptul că:

- 982 elevi (2,14%) (525 din mediul urban, 457 din mediul rural) cresc departe de ambii părinți plecați la muncă în străinătate; față de anul școlar 2016-2017, ponderea este în creștere cu 1,83 puncte procentuale;
- 11,70% dintre elevii din județul Vaslui înscriși în învățământul preuniversitar (preșcolar, primar, gimnazial, liceal) au mama sau tatăl plecați la muncă în străinătate. Ponderea este în creștere față de anul școlar 2016-2017 cu 9,62 puncte procentuale;
- numărul elevilor reîntorși în sistemul de învățământ românesc în anul școlar 2017-2018 este de 109 elevi (2016-2017: 70 elevi, în anul școlar 2015-2016: 91 elevi, în anul școlar 2014-2015: 131 elevi; în anul școlar 2013-2014 s-au reîntors 151 elevi; în anul școlar 2012-2013 s-au reîntors 81 elevi);
- în mediul urban, cei mai mulți elevi au situația școlară bună și foarte bună. 40,18% au rezultate școlare foarte bune (39,13 % în anul școlar trecut) și 48,16% au rezultate școlare bune (50,70% în anul școlar trecut). Se observă o creștere a numărului de elevi aflați în situații dificile: 11,20% dintre elevi se află în situații de corigență, o creștere a numărului de copii aflați în situație de abandon (6 elevi față de 2 elevi) în anul școlar 2016-2017;
- în mediul rural, cei mai mulți elevi au situația școlară bună și foarte bună (28,43% au rezultate școlare foarte bune și 67,33% dintre elevi au rezultate școlare bune), iar 19 elevi (4,15%) se găsesc în situații de corigență; niciun elev din mediul rural nu s-a aflat în anul școlar 2017-2018 în risc de abandon școlar;
- atât în mediul urban, cât și în mediul rural, bunicii îi supraveghează pe acești elevi, respectiv 85,40% din totalul copiilor care au ambii părinți plecați la muncă în străinătate. 14,40% sunt lăsați în grija altor rude/cunoștințe.

La nivelul județului Hunedoara, pentru anii 2016-2017 și 2017-2018, principalele informații cuprinse în cele 2 rapoarte evidențiază faptul că numărul copiilor cu părinți plecați temporar în străinătate a scăzut cu 32% în anul 2018 comparativ cu anul 2017. De asemenea, se constată o scădere cu 19% a numărului de elevi plecați în străinătate (de la 380 elevi plecați în 2017, la un număr de 309 elevi plecați în 2018). O creștere față de anul 2017 de aproximativ 18% se înregistrează și în cazul numărului de elevi remigrați (161 de elevi în 2018 comparativ cu 136 în anul 2017).

Tabelul 3. Date comparative privind situația copiilor cu părinți plecați în străinătate din Hunedoara în anii școlari 2016-2017 și 2017-2018

Nr. crt.	Indicatori	Date cantitative	
		2016-2017	2017-2018
1	Elevi cu părinți plecați temporar în străinătate	4387	2986
2	Elevi cu ambii părinți plecați în străinătate	547	448
3	Elevi care au mama plecată în străinătate	1538	953
4	Elevi care au tatăl plecat în străinătate	2282	1583
5	Elevi care au un părinte plecat (nespecificat)	20	2
6	Elevi care provin din familii monoparentale	597	403
7	Cazuri în care mama este părinte unic susținător plecat	454	334
8	Cazuri în care tatăl este părinte unic susținător plecat	134	64
9	Cazuri în care părintele unic susținător plecat nu este precizat	9	2
10	Elevi care beneficiază de o măsură de protecție	99	18

Sursa: Institutul de Științe ale Educației (ISE), pe baza datelor furnizate de CJRAE

Studiul “FENOMENUL SINGUR ACASĂ”, realizat de CJRAE Tulcea în anul 2010 a avut ca obiectiv principal compararea modului în care “fenomenul singur acasă” este perceput de către copiii aflați în această situație, de către cadrele didactice și de către tutorii copiilor. Studiul s-a bazat pe aplicarea a 3 chestionare pe un eșantion format din 71 de elevi, 58 de cadre didactice și 63 de tutori ai acestor copii (câte un chestionar pentru fiecare categorie de subiecți).

Principalele concluzii ale studiului au fost:

- din punctul de vedere al tutorilor, după plecarea părinților în străinătate, acești copii nu s-au schimbat foarte mult, au devenit însă mai indisciplinați, dar și înțelegători;
- din punctul de vedere al cadrelor didactice, acești copii sunt mai pasivi, mai sfidători, indisciplinați, ostili, certăreți;
- dacă privim la răspunsurile copiilor despre comportamentele lor, vom observa că ei consideră că după plecarea părinților au devenit mai responsabili, înțelegători, activi și mai ordonați;
- toate cele trei grupuri chestionate consideră că acești copii sunt mai triști, mai singuratici și izolați, mai deprimați, mai nervoși decât erau înaintea plecării părinților.

Referitor la activitățile și programele desfășurate, 10 CJRAE au oferit date cu privire la activitățile de consiliere derulate pentru elevii ai căror părinți sunt plecați în străinătate pentru perioada 2004-2018. Datele colectate de la acestea arată că au fost implicați în activități de consiliere un număr de 4866 elevi. Raportat la numărul total al copiilor cu părinți plecați în străinătate din cele 6 județe (11922 elevi), **observăm că un procent de numai 40,81% au**

fost incluși într-o activitate de consiliere de grup și/sau individuală. Acest rezultat de cercetare confirmă faptul că unele școli nu reușesc, în prezent, să asigure aceste servicii, ridicându-se astfel și o problemă de echitate. Practic un număr semnificativ de copii din această categorie ajung să fie în cel mai mare risc de a avea un randament școlar sub potențial, cu toate consecințele ce derivă din această stare de fapt.

Tabelul 4. Numărul elevilor incluși în activități de consiliere de grup și/sau individuale

CJRAE	Număr elevi participanți la activități de consiliere de grup și/sau individuală				Număr elevi cu părinți plecați în străinătate
	An școlar 2014-2015	An școlar 2015-2016	An școlar 2016-2017	An școlar 2017-2018	2017-2018
Botoșani			3687	3548	
Brașov				410	2207
București				1328	4716
Buzău	399	410	540		
Covasna				212	953
Dâmbovița	255	127	77		4327
Ilfov				51	133
Maramureș			1016	142	
Olt				2685	3271
Prahova				180	642

Sursa: Institutul de Științe ale Educației (ISE), pe baza datelor furnizate de CJRAE

Alături de activitățile de consiliere, angrenarea copiilor cu părinți plecați în străinătate în diferite proiecte și programe educaționale au fost menționate de un număr de 7 CJRAE. În Tabelul 5 sunt oferite sintetic o serie de informații despre aceste inițiative.

Tabelul 5. Proiecte și programe educaționale desfășurate prin CJRAE

CJRAE	Proiecte și programe educaționale derulate prin CJRAE	Anul
Botoșani	Consiliere psihologică pentru elevi (consiliere individuală și de grup), consiliere și consultanță pentru cadrele didactice	2016- 2018
	Oferirea de suport copiilor cu părinți plecați în străinătate în scopul îmbunătățirii stării de bine a acestora, dezvoltării personale și integrării optime în viața socială și în activitatea școlară (<i>Singur acasă, Ființele umane nu au preț!, Copilărie fără delincvență, Învață despre dreptul tău!, Nu sunt singur!, Ai grijă cum îți alegi prietenii, Împreună suntem mai puternici, Decizia este a mea!</i>)	
Dâmbovița	Activitate: "Situția copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate"	2016
	Consilierea individuală a elevilor/preșcolariilor cu părinți plecați în străinătate	2016-2017

CJRAE	Proiecte și programe educaționale derulate prin CJRAE	Anul
Iași	Monitorizarea situației elevilor cu părinți plecați la muncă în străinătate - Realizarea unor baze de date nominale la nivelul unităților școlare	2015-2016 2016-2017 2017-2018
	Includerea elevilor în activități de consiliere individuală, de grup, colectivă la nivelul cabinetelor școlare/interșcolare de asistență psihopedagogică	
	Tematici specifice la nivelul orelor de consiliere și orientare, modalități variate de realizare a legăturii cu părinții emigranți: comunicare telefonică, electronică sau scrisă	
	Proiecte/programe inițiate la nivelul școlilor, în parteneriat cu ONG-uri: <i>Singur acasă – lacrimi de dor, Nu sunteți singuri, Ludoteca de vacanță, Împreună mai buni, mai frumoși, Dezvoltarea abilităților de viață independentă, Singur acasă, Readaptarea la cerințele educaționale specifice țării noastre, Implicându-ne, reușim!, Comunicarea în și despre familie, Proiect cu privire la reintegrarea copiilor emigranți (parteneriat Alternative Sociale), Școala – o mare familie, parteneriat cu CJRAE Cluj (Exploratori în lume emoțiilor)</i>	
	Activități de tip club - Clubul <i>Underground</i> cu activități de promovare a muzicii folk, a filmului și a artei, Clubul Robotica cu activități de promovare a abilităților tehnice etc.	
Activități de dezvoltare a competențelor cadrelor didactice în lucrul cu elevii cu părinți plecați la muncă în străinătate: activități de consultanță psihopedagogică, diseminarea exemplelor de bune practici în susținerea elevilor cu părinți plecați, prin intermediul activităților metodice, al ghidurilor metodologice și al altor materiale specifice, elaborarea și diseminarea resurselor educaționale elaborate de specialiștii CJRAE		
Maramureș	Proiect "REVIN ACASĂ, în Maramureș!" edițiile I și II - de implementare a unor activități de consiliere individuală și de grup destinate sprijinirii copiilor remigrați în procesul de reintegrare școlară	2017-2018
Olt	Proiect "Singur acasă, copiii părinților plecați să muncească în străinătate" - identificarea copiilor și a elevilor ai căror părinți sunt plecați să muncească în străinătate și includerea acestora în programe de consiliere individuală și/sau de grup, în activități extrașcolare (concursuri pe diferite teme, competiții sportive, activități de voluntariat)	2018
Sălaj	Proiectul „VIAȚA ARE PRIORITYATE” - desfășurarea unor activități preventiv – educative privind prevenirea și combaterea violenței din mediul școlar și a consumului de substanțe psihoactive, din grupul țintă al proiectului făcând parte și elevi care au părinți plecați în străinătate	2016-2017
Suceava	Proiect împreună cu CJ Suceava, consiliere on-line pentru părinții plecați în străinătate, ateliere cu copiii rămași acasă	2017-2018

Sursa: Institutul de Științe ale Educației (ISE), pe baza datelor furnizate de CJRAE

Totodată, din surse administrative, respectiv din datele Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție (ANPDCA)², rezultă că un număr de aproximativ 95 mii copii aveau părinți plecați la muncă în străinătate. Dintre aceștia, sub o cincime proveneau din familii în care ambii părinți erau plecați la muncă în străinătate. Cei mai mulți dintre aceștia se aflau în îngrijirea rudelor până la gradul IV, fără măsură de protecție.

2. Analiza datelor din surse statistice

2.1. Fluxul de emigranți în ultimii 3 ani

Populația rezidentă a României la 1 ianuarie 2018 a fost de 19,5 milioane persoane. Valorile negative ale sporului natural, conjugate cu cele ale soldului migrației internaționale au făcut ca populația rezidentă a țării să se diminueze, în ultimul an, cu 120,7 mii persoane. Populația rezidentă adultă (15-59 ani) reprezenta, la 1 ianuarie 2018, 59,3% din total, fiind în scădere cu 152,1 mii persoane față de 1 ianuarie 2017 (11735,1 mii persoane).

În anul 2017 și-au stabilit reședința obișnuită, **pentru o perioadă de cel puțin 12 luni**, în străinătate 219,3 mii persoane. Numărul emigranților a fost mai mare cu 11,7 mii decât în anul 2016, când s-a estimat că au emigrat 207,6 mii persoane. Persoanele cu vârsta cuprinsă între 20 și 34 ani au reprezentat 48,1% din numărul total al emigranților din anul 2016 și doar 43,4% din cel al emigranților anului 2017.

Copiii cu vârsta mai mică de 15 ani au emigrat în număr mai mare în anul 2017 decât în anul precedent (27,5 mii reprezentând 12,5% din total, respectiv 21,1 mii ce reprezentau 10,2% din totalul emigranților în anul 2016).

² situația la 30 iunie 2018

Tabelul 6. Fluxul de emigranți, în perioada 2015-2017

- persoane -

	2015	2016	2017 ¹⁾
Total	194718	207578	219327
Grupe de vârstă			
Sub 15 ani	20185	21107	27482
15-19 ani	10155	14424	12994
20-24 ani	32055	40557	31783
25-29 ani	47756	35224	37457
30-34 ani	25815	24157	26027
35-39 ani	19915	21662	21110
40-44 ani	14149	17976	17736
45-49 ani	9054	14987	17315
50-54 ani	5599	6145	9472
55-59 ani	4717	5229	8228
60 ani și peste	5318	6110	9723
Țara de destinație			
din care:			
Austria	8000	12400	10700
Danemarca	4200	5052	4000
Franța	2500	6000	6000
Germania	25000	28000	29000
Italia	44209	42248	44000
Marea Britanie	54412	55474	51000
Olanda	2800	2800	3000
Spania	28382	27909	29600

¹⁾ date provizorii

Sursa: Institutul Național de Statistică (INS), estimări privind statisticile de migrație internațională

Notă: Datele se referă la estimările fluxurilor de emigrație și nu exclusiv la numărul persoanelor care emigrează pentru muncă

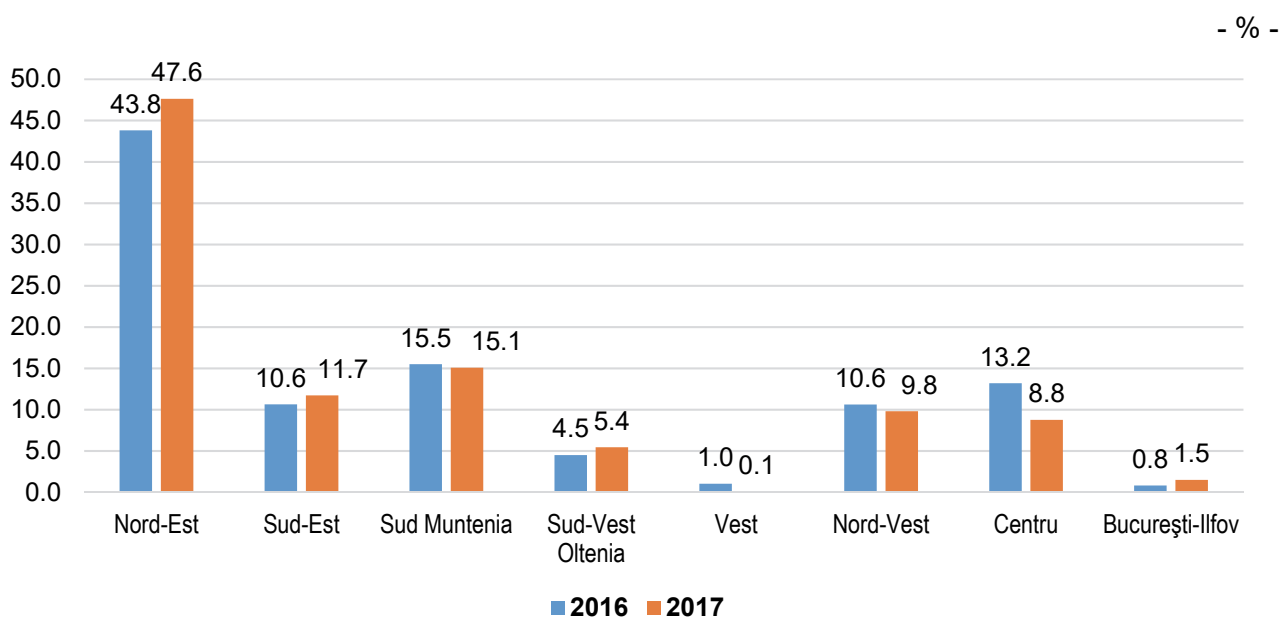
În anul 2017, principalele țări de destinație au fost Marea Britanie, unde și-au stabilit reședința obișnuită 23,3% din totalul persoanelor care au emigrat, Italia (20,1%) și Spania (13,5%).

2.2. Cine sunt cei care părăsesc România?

Conform datelor Anchetei forței de muncă în gospodării, principalul bazin de emigrație este regiunea Nord-Est, aproape jumătate dintre **persoanele plecate în străinătate pentru o perioadă de cel puțin 6 luni**³ avându-și gospodăria de origine în această regiune (43,8% în anul 2016 și 47,6% în 2017). La polul opus se aflau regiunile Vest și București-Ilfov care, deși împreună reprezentau puțin peste 20,0% din populația rezidentă a țării, „furnizau” sub 2,0% din numărul total al persoanelor plecate în străinătate.

³ persoane plecate temporar în străinătate, declarate de ceilalți membri ai familiei rămași acasă ca făcând în continuare parte din gospodărie

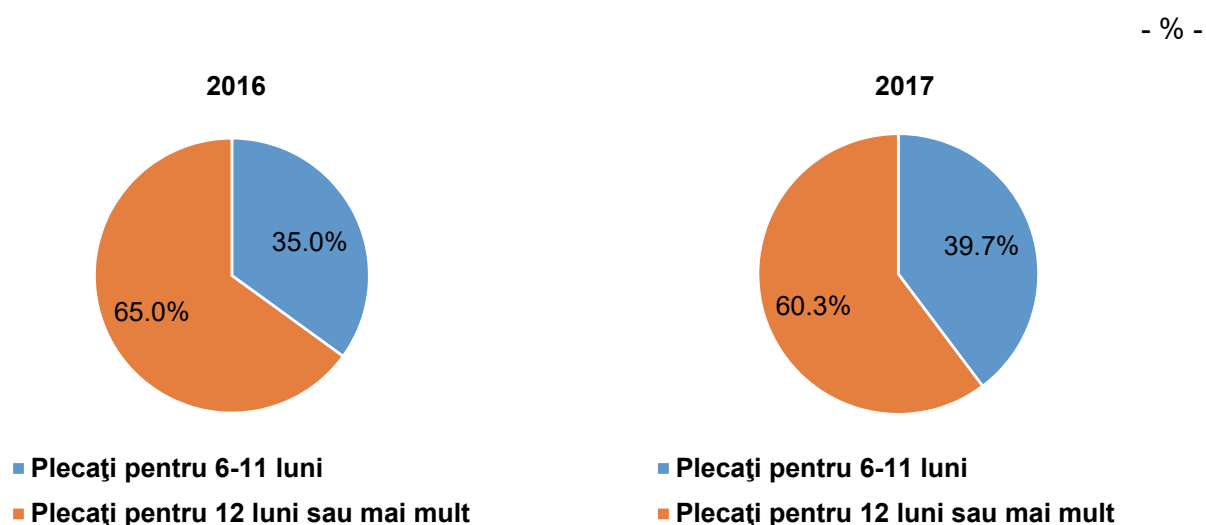
Figura 2. Distribuția persoanelor plecate în străinătate pe regiuni de dezvoltare

Sursa: Institutul Național de Statistică (INS), AMIGO

În ceea ce privește durata (efectivă sau previzionată) a șederii în străinătate, puțin peste 60,0% dintre persoane plecaseră **pentru o perioadă îndelungată (12 luni sau mai mult)**, restul persoanelor fiind plecate **pentru o perioadă mai scurtă (între 6 și 11 luni)**.

Figura 3. Distribuția persoanelor plecate în străinătate după durata șederii

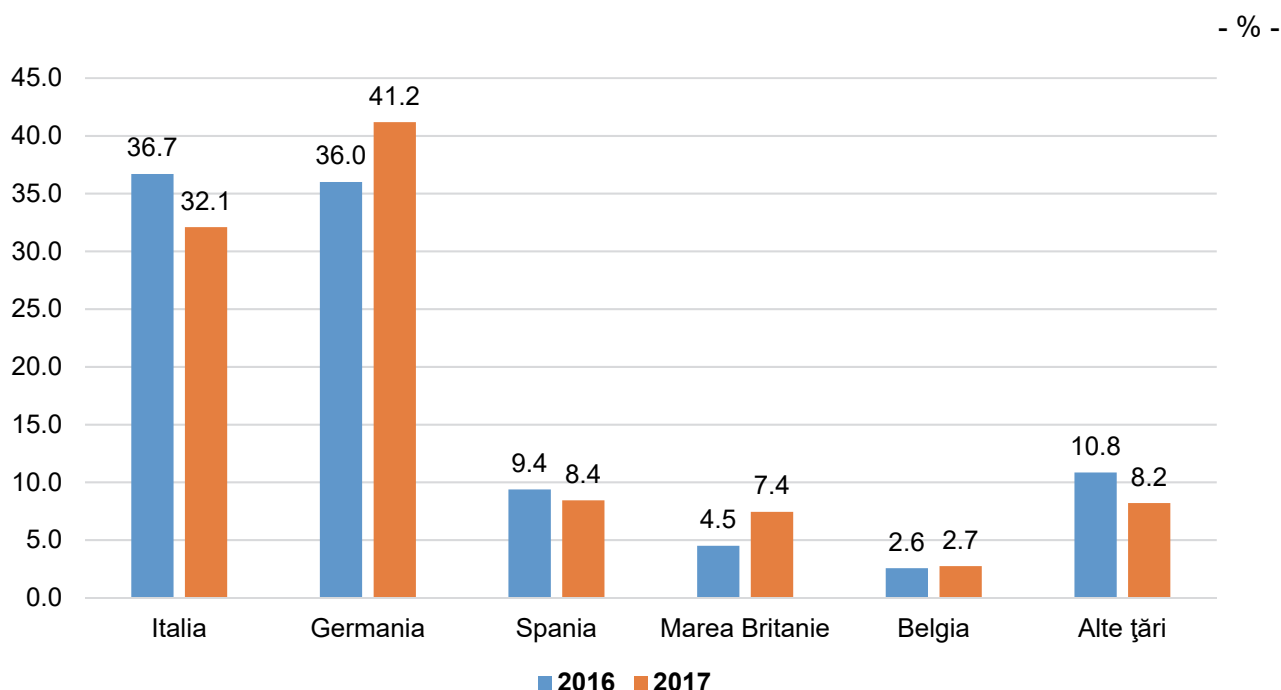

Sursa: Institutul Național de Statistică (INS), AMIGO

Indiferent de durata șederii în străinătate (6-11 luni sau 12 luni și peste), majoritatea covârșitoare a acestor persoane plecaseră la lucru sau cu scopul de a găsi un loc de muncă (99,0% în anul 2016 și 99,1% în anul 2017). Restul persoanelor plecaseră, conform declarațiilor membrilor gospodăriei rămași acasă, la studii sau pentru alte motive.

Majoritatea persoanelor plecate pentru o perioadă scurtă⁴ (6-11 luni) lucrau în perioada de referință a anchetei, în principal în construcții (42,8% în anul 2016 și 43,4% în 2017), agricultură (20,2% în 2016 și 23,6% în 2017) și în activități ale gospodăriilor private (16,1% în 2016 și 15,6% în 2017). În ceea ce privește țările în care aceste persoane își desfășurau activitatea, acestea au fost Italia, Germania, Spania și Marea Britanie.

Figura 4. Distribuția persoanelor plecate în străinătate, care lucrează, după țara în care se află locul de muncă

Sursa: Institutul Național de Statistică (INS), AMIGO

Din totalul persoanelor plecate în străinătate, majoritatea erau de sex masculin (63,6% în anul 2016 și 65,7% în 2017) și proveneau din mediul rural (puțin peste 61,0% în ambii ani analizați).

Persoanele adulte din intervalul de vârstă 25-54 ani reprezentau peste trei sferturi din total (76,2% în anul 2016 și 79,0% în 2017). Tinerii între 18 și 24 ani aveau ponderi mult mai mici (16,2% în 2016 și 13,5% în 2017), iar persoanele de 55 ani sau mai mult de doar 6,1% în 2016 și 6,3% în 2017. Copiii sub 18 ani reprezentau sub 2,0% din total.

⁴ Pentru persoanele plecate pentru o perioadă îndelungată (12 luni și peste) prin anchetă nu se colectează informații privind situația profesională

Peste 60,0% dintre persoanele de 18 ani și peste aveau nivel de instruire *mediu*. Ponderea celor cu studii de nivel *scăzut* era de 29,3% în anul 2016 și 30,9% în 2017, iar a celor cu studii *superioare* de 7,5% în anul 2016 și 6,6 % în anul 2017.

În ceea ce privește distribuția pe stări civile, puțin peste jumătate din adulții de 18 ani și peste plecați în străinătate erau căsătoriți. Ponderea persoanelor necăsătorite era în jurul valorii de 40,0% în ambii ani, iar persoanele divorțate sau văduve reprezentau, împreună, mai puțin de 10,0%.

În peste 60,0% din cazuri, adulții plecați în străinătate nu au copii rămași în țară, în îngrijirea celuilalt părinte sau al unui alt membru al gospodăriei. Afirmatia este adevărată atât pentru cei plecați pentru o perioadă scurtă (6-11 luni), cât și pentru cei plecați pentru un timp mai îndelungat (12 luni sau mai mult).

2.3. Cine sunt copiii rămași în România?

Plecarea părinților în străinătate presupune găsirea unor aranjamente pentru îngrijirea copiilor⁵ rămași acasă, pe perioada absenței.

Conform datelor “Anchetei forței de muncă în gospodării”, majoritatea familiilor cu copii se organizează astfel încât, *pe perioada absenței unuia dintre părinți, copiii rămân în grija celuilalt părinte*. Astfel, din numărul total al copiilor care au cel puțin un părinte plecat pe o perioadă de cel puțin 6 luni în străinătate, peste trei sferturi (78,2% în anul 2016 și 78,6% în 2017) rămăseseră în grija mamei (tatăl fiind plecat), iar o zecime (10,1% în 2016 și 10,2% în 2017) rămăseseră în grija tatălui (mama fiind plecată). Doar 5,0% rămăseseră în anul 2017 în grija altor membri ai gospodăriei (bunici, frați mai mari sau alte persoane) – ambii părinți fiind plecați în străinătate (5,1% în 2016). Puțin peste 6,0% dintre copii făceau parte din familii monoparentale, unicul părinte fiind plecat în străinătate.

Tabelul 7. Distribuția copiilor cu părinți în străinătate după aranjamentele de îngrijire pe perioada absenței părinților

- % -

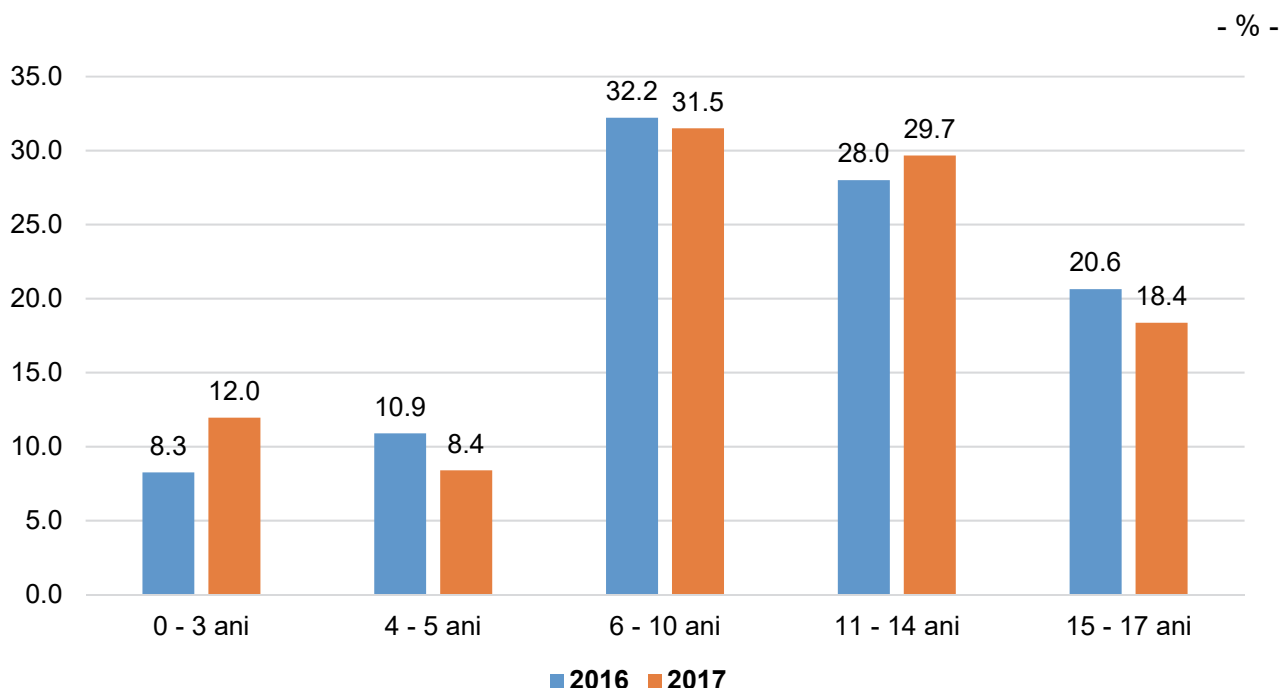
	2016	2017
Total	100,0	100,0
Tatăl plecat, mama prezentă	78,2	78,6
Tatăl plecat, nu are mama (sau aceasta nu locuiește cu copilul)	0,5	0,6
Mama plecată, tatăl prezent	10,1	10,2
Mama plecată, nu are tată (sau acesta nu locuiește cu copilul)	6,1	5,6
Ambii părinți plecați	5,1	5,0

Sursa: Institutul Național de Statistică (INS), AMIGO

⁵ Prin „copil” în contextul utilizării datelor Anchetei forței de muncă în gospodării în cadrul acestui studiu s-a considerat o persoană cu vârsta mai mică de 18 ani, necăsătorită

Între copiii având cel puțin un părinte plecat în străinătate pentru o perioadă de cel puțin 6 luni, majoritari erau cei cu vârsta cuprinsă între 6 și 14 ani (60,2% în anul 2016 și 61,2% în 2017). Ponderea copiilor cu vârsta între 15 și 17 ani era de 20,6% în anul 2016 și 18,4% în anul 2017, iar cea a copiilor de vârstă preșcolară (mai mici de 6 ani) - de 19,2% în anul 2016 și 20,4% în anul 2017.

Figura 5. Distribuția copiilor rămași acasă pe grupe de vârstă

Sursa: Institutul Național de Statistică (INS), AMIGO

Ponderea copiilor care nu urmau nicio școală în totalul celor de vârstă școlară (6 ani și peste) era de 9,8% în anul 2016 și 6,6% în anul 2017. Situația este mai favorabilă dacă privim doar la copiii în vârstă de 11-17 ani în cazul cărora ponderea celor necuprinși în educație era de doar 5,9% în anul 2016 și 3,5% în anul 2017.

Puțin peste 70,0% dintre copiii rămași acasă locuiau în gospodării în care nu exista niciun salariat.

V. LIMITĂRI ALE STUDIULUI

Un număr de 31 centre (30 CJRAE și CMBRAE) au răspuns la solicitarea ISE de a oferi date cu privire la copiii cu părinți plecați în străinătate (dintr-un total de 42 centre, 41 CJRAE și CMBRAE). Perioada de vacanță în care a fost realizat studiul a contribuit probabil la absența răspunsului din partea unor CJRAE, deși în intervalul de referință au fost realizate două reveniri electronice la cerința inițială de solicitare de date.

O altă limitare se referă la faptul că nu în toate unitățile școlare există consilier școlar, așa încât putem afirma caracterul parțial al datelor colectate în anumite județe (ex.: doar pentru unitățile acoperite de rețeaua CJRAE/CMBRAE și nu pentru toate unitățile educaționale la nivelul unui județ).

O serie de CJRAE au afirmat existența anumitor date cantitative în rapoartele individuale anuale ale consilierilor școlari sau în raportul anual al CJRAE, dar dat fiind timpul limitat dedicat răspunsului pentru acest studiu, acestea nu au putut fi transmise în formatul solicitat.

Menționăm, de asemenea, că solicitarea electronică de informații cu privire la copiii ai căror părinți sunt plecați în străinătate a avut în vedere date deja existente la nivelul CJRAE/CMBRAE în momentul derulării studiului ISE și nu inițierea unor demersuri administrative sau de cercetare suplimentare de către CJRAE/CMBRAE. Este posibil ca la nivelul anumitor CJRAE să existe situații de copii cu părinți plecați la muncă în străinătate, care însă nu au fost investigate printr-un demers de tip statistic sau de cercetare până la momentul solicitării datelor de către ISE.

În România nu există în prezent date statistice oficiale referitoare la fenomenul copiilor cu părinți plecați în străinătate. Deși nu există o cercetare statistică dedicată fenomenului, o imagine aproximativă poate fi obținută din diverse alte cercetări derulate în mod curent de Institutul Național de Statistică. Pe de o parte, datele oficiale privind fluxurile migrației internaționale oferă date de context utile pentru înțelegerea fenomenului. Pe de altă parte, datele provenind din „Ancheta forței de muncă în gospodării”, deși oferă câteva detalii interesante cu privire la problematica studiată trebuie interpretate cu prudență, dat fiind caracterul conjunctural în care acestea sunt obținute.

Date fiind aceste limitări, subliniem caracterul exploratoriu al acestui studiu.

VI. CONCLUZII

- Monitorizarea copiilor cu părinți plecați la muncă în străinătate este un proces complex care implică diferite resurse umane și instituționale de la nivelul școlii și de la nivel județean. Insuficienta colaborare și lipsa de coordonare între aceste instanțe determină, în unele situații, deficiențe în prezentarea statistică a numărului real de copii cu părinți plecați în străinătate și dificultăți în monitorizarea și oferirea de sprijin pentru aceștia.
- Pe de o parte, un procent de 35,48% dintre CJRAE nu au putut oferi date statistice/evidențe/studii/programe privind copiii cu părinți plecați în străinătate (în unele situații datele statistice erau disponibile doar la Inspectoratele Școlare Județene). Pe de altă parte, aproximativ unul din patru CJRAE nu au răspuns în timpul convenit solicitării ISE de informații simple cu privire la existența sau inexistența la nivelul județului a unor date cu privire la copiii cu părinți plecați în străinătate.

- Există și un număr foarte redus de experiențe de colaborare între CJRAE în realizarea unor astfel de studii/analize, care să permită realizarea unor comparații privind acest fenomen (stare de fapt, evoluție, implicații, măsuri de intervenție) și care să ofere un cadru factorilor de decizie și practicienilor de a împărtăși experiențe relevante. Activitățile de consiliere realizate în mai multe județe cu copiii ai căror părinți sunt plecați în străinătate pot constitui modele de bună practică pentru extinderea acestora, astfel încât un număr cât mai mare de copii în situația specificată, din cât mai multe județe din țară, să poată beneficia de acest tip de suport.
- În general, cei mai frecvenți indicatori cuprinși în procesul de monitorizare a copiilor cu părinți plecați în străinătate fac referire la aspectele cantitative: numărul acestora, rezidența, școlarizarea, serviciile de sprijin oferite. Alte aspecte de factură calitativă au fost menționate doar de către unele dintre CJRAE și fac referire la: participarea (frecvența) copiilor cu părinți plecați în străinătate la activitățile de sprijin organizate în școli sau CJRAE și modalitățile de organizare a acestora, implicarea acestora în activități educative extracurriculare etc.
- Capacitatea școlilor de a acorda servicii de consiliere este insuficient dezvoltată, de aceste servicii beneficiind, în anul școlar 2017-2018, doar un procent de 40,81% dintre copiii cu părinți plecați în străinătate (pentru cele 6 județe care au transmis date complete).
- În peste 60,0% din cazuri, adulții plecați în străinătate nu au copii rămași în țară. Este important de urmărit în viitor în ce măsură de aceștia depind totuși unii copii și în ce măsură plecarea din țară a avut un efect negativ pentru aceștia.
- Majoritatea familiilor cu copii se organizează astfel încât, pe perioada absenței unuia dintre părinți, copiii rămân în grija celuilalt părinte. Astfel, conform datelor provenite din cercetarea AMIGO, din numărul total al copiilor care au cel puțin un părinte plecat pe o perioadă de cel puțin 6 luni în străinătate, peste trei sferturi (78,2% în anul 2016 și 72,6% în 2017) rămăseseră în grija mamei (tatăl fiind plecat).
- Indiferent de sursa de date analizată, reiese faptul că în majoritatea cazurilor, copiii rămași acasă beneficiază de o formă de îngrijire din partea familiei (fie părintele rămas acasă, fie un alt membru al familiei); conform datelor din surse administrative, există și situații în care copiii afectați de fenomenul emigrației părinților se află sub o formă de protecție specială.
- Pentru o mai bună monitorizare a fenomenului copiilor rămași acasă ca efect al emigrației părinților, este necesară o mai bună cooperare interinstituțională, în special la nivelul surselor de date administrative, precum și o mai solidă reglementare legislativă; astfel de măsuri ar permite o măsurare a fenomenului cu o acuratețe mai ridicată.

VII. GLOSAR DE TERMENI ȘI ABREVIERI

Populația rezidentă	Reprezintă totalitatea persoanelor cu cetățenie română, străină și fără cetățenie, care au reședința obișnuită pentru o perioadă de cel puțin 12 luni pe teritoriul României.
Reședința obișnuită	Reprezintă locul în care o persoană își petrece în mod obișnuit perioada zilnică de odihnă, fără a ține seama de absențele temporare pentru recreere, vacanțe, vizite la prieteni și rude, afaceri, tratamente medicale sau pelerinaje religioase. Reședința obișnuită poate să fie aceeași cu domiciliul sau poate să difere, în cazul persoanelor care aleg să-și stabilească reședința obișnuită în altă localitate decât cea de domiciliu din țară sau străinătate
Fluxurile anuale de emigranți	Reprezintă numărul de persoane care își schimbă reședința de pe teritoriul României pe teritoriul altui stat, pentru o perioadă de 12 luni și peste. Cu alte cuvinte, fluxul de emigranți, estimat pentru un anumit an, cuprinde persoanele care pleacă din țară și nu se mai întorc în România, cel puțin 12 luni.
AMIGO	Ancheta forței de muncă în gospodării
CJRAE	Centrele Județene de Resurse și Asistență Educațională
CMBRAE	Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională

VIII. BIBLIOGRAFIE

1. Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, "*Situație copii cu părinți plecați la muncă în străinătate*", 31.12.2017
2. UNICEF & Alternative Sociale, "*Analiză la nivel național asupra fenomenului copiilor rămași acasă prin plecarea părinților la muncă în străinătate*", 2008
3. Institutul Național de Statistică, "*Metodologia privind Ancheta forței de muncă în gospodării (AMIGO)*", 2017
4. Institutul Național de Statistică, "*Metodologia privind Migrația Internațională*", 2013

ANEXE - TABELE CU DATE

Anexa 1. Distribuția persoanelor plecate în străinătate, după durata șederii, pe sexe, medii și grupe de vârstă

- % -

	2016			2017		
	Total	Plecați pentru 6-11 luni	Plecați pentru 12 luni sau mai mult	Total	Plecați pentru 6-11 luni	Plecați pentru 12 luni sau mai mult
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Sexe						
Masculin	63,6	71,4	59,5	65,7	70,0	62,9
Feminin	36,4	28,6	40,5	34,3	30,0	37,1
Medii	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Urban	38,4	45,2	34,7	38,1	41,1	36,2
Rural	61,6	54,8	65,3	61,9	58,9	63,8
Grupe de vârstă						
sub 18 ani	1,5	1,8	1,3	1,2	0,6	1,5
18-24 ani	16,2	18,4	14,9	13,5	14,2	13,1
25-34 ani	30,8	36,5	27,9	32,0	36,1	29,3
35-44 ani	26,1	23,5	27,6	27,6	26,3	28,4
45-54 ani	19,3	17,0	20,5	19,4	18,6	20,0
55 ani și peste	6,1	2,8	7,8	6,3	4,2	7,7

Sursa: Institutul Național de Statistică, Ancheta forței de muncă în gospodăria (AMIGO)

Anexa 2. Distribuția persoanelor de 18 ani și peste plecate în străinătate, după durata șederii și nivelul de instruire

- % -

	2016			2017		
	Total	Plecați pentru 6-11 luni	Plecați pentru 12 luni sau mai mult	Total	Plecați pentru 6-11 luni	Plecați pentru 12 luni sau mai mult
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Nivelul de instruire</i>						
Superior	7,5	5,2	8,8	6,6	3,6	8,5
Mediu	63,2	61,4	64,1	62,5	61,5	63,2
Postliceal de specialitate sau tehnic de maiștri	1,2	1,0	1,3	1,0	0,7	1,3
Liceal	41,2	38,5	42,6	42,0	38,8	44,1
Profesional, complementar sau de ucenici - cu durata mai mare de 2 ani	20,8	21,9	20,2	19,5	22,0	17,8
Scăzut	29,3	33,4	27,1	30,9	34,9	28,3
Gimnazial	26,3	31,0	23,7	28,0	33,9	24,0
Primar	2,7	1,8	3,2	2,2	0,5	3,5
Fără școală absolvită	0,3	0,6	0,2	0,7	0,5	0,8

Sursa: Institutul Național de Statistică, Ancheta forței de muncă în gospodăria (AMIGO)

Anexa 3. Distribuția persoanelor de 18 ani și peste plecate în străinătate, după durata șederii și starea civilă

- % -

	2016			2017		
	Total	Plecați pentru 6-11 luni	Plecați pentru 12 luni sau mai mult	Total	Plecați pentru 6-11 luni	Plecați pentru 12 luni sau mai mult
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Starea civilă</i>						
Necăsătorit	41,1	40,9	41,3	42,2	42,8	41,8
Căsătorit	53,0	53,1	52,9	51,6	50,7	52,3
Văduv	2,0	2,8	1,5	2,3	2,5	2,1
Divorțat	3,9	3,2	4,3	3,9	4,0	3,8

Sursa: Institutul Național de Statistică, Ancheta forței de muncă în gospodăria (AMIGO)

Anexa 4. Distribuția persoanelor de 18 ani și peste plecate în străinătate, după durata șederii și existența copiilor rămași acasă

- % -

	2016			2017		
	Total	Plecați pentru 6-11 luni	Plecați pentru 12 luni sau mai mult	Total	Plecați pentru 6-11 luni	Plecați pentru 12 luni sau mai mult
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Existența copiilor rămași acasă</i>						
Are copii rămași acasă	32,4	38,0	29,4	33,9	35,4	32,9
Nu are copii rămași acasă	67,6	62,0	70,6	66,1	64,6	67,1

Sursa: Institutul Național de Statistică, Ancheta forței de muncă în gospodăria (AMIGO)

Anexa 5. Distribuția copiilor de 0-17 ani care au cel puțin unul dintre părinți plecați în străinătate, după aranjamentele de îngrijire pe perioada absenței părinților

- % -

	Total	Tatăl plecat, mama prezentă	Tatăl plecat, nu are mamă (sau aceasta nu locuiește cu copilul)	Mama plecată, tatăl prezent	Mama plecată, nu are tată (sau acesta nu locuiește cu copilul)	Ambii părinți plecați
Anul 2016						
Total	100,0	78,2	0,5	10,1	6,1	5,1
0-3 ani	100,0	83,0	0,0	10,5	3,0	3,5
4-5 ani	100,0	78,3	0,0	6,7	9,0	6,0
6-10 ani	100,0	85,6	0,9	5,7	4,2	3,6
11-14 ani	100,0	76,4	0,0	14,1	6,3	3,2
15-17 ani	100,0	66,6	0,9	13,3	8,7	10,5
Anul 2017						
Total	100,0	78,6	0,6	10,2	5,6	5,0
0-3 ani	100,0	92,8	0,0	5,2	0,0	2,0
4-5 ani	100,0	83,1	0,0	13,0	3,9	0,0
6-10 ani	100,0	80,4	0,4	8,4	6,3	4,5
11-14 ani	100,0	78,3	0,4	8,0	7,2	6,1
15-17 ani	100,0	64,8	1,6	18,7	6,5	8,4

Sursa: Institutul Național de Statistică, Ancheta forței de muncă în gospodăria (AMIGO)

Anexa 6. Distribuția copiilor de 0-17 ani care au cel puțin unul dintre părinți plecați în străinătate, după forma de instruire urmată

- % -

	Total	Nu urmau nicio formă de instruire	Urmau o formă de instruire
Anul 2016			
Total	100,0	27,1	72,9
0-3 ani	100,0	100,0	0,0
4-5 ani	100,0	100,0	0,0
6-10 ani	100,0	15,7	84,3
11-14 ani	100,0	6,4	93,6
15-17 ani	100,0	5,3	94,7
Anul 2017			
Total	100,0	25,7	74,3
0-3 ani	100,0	100,0	0,0
4-5 ani	100,0	100,0	0,0
6-10 ani	100,0	11,5	88,5
11-14 ani	100,0	3,0	97,0
15-17 ani	100,0	4,2	95,8

Sursa: Institutul Național de Statistică, Ancheta forței de muncă în gospodării (AMIGO)

Anexa 7. Distribuția copiilor de 0-17 ani care au cel puțin unul dintre părinți plecați în străinătate, după existența persoanelor salariate în gospodărie

- % -

	Total	Există salariați în gospodărie	Nu există salariați în gospodărie
Anul 2016			
Total	100,0	29,5	70,5
0-3 ani	100,0	28,8	71,2
4-5 ani	100,0	21,1	78,9
6-10 ani	100,0	27,8	72,2
11-14 ani	100,0	31,6	68,4
15-17 ani	100,0	33,8	66,2
Anul 2017			
Total	100,0	26,4	73,6
0-3 ani	100,0	28,2	71,8
4-5 ani	100,0	15,7	84,3
6-10 ani	100,0	25,0	75,0
11-14 ani	100,0	27,1	72,9
15-17 ani	100,0	31,4	68,6

Sursa: Institutul Național de Statistică, Ancheta forței de muncă în gospodării (AMIGO)